

Memo

Berenschot

Aan Raadsleden Land van Cuijk
Van Sofie Dreef
Datum 15 september 2017
Betreft Financiële gevolgen herindeling

Geachte raadsleden uit het Land van Cuijk,

Tijdens de bespreking van het Berenschot rapport en de aanbevelingen van Peter van der Velden in de gemeenteraad van Mill en Sint Hubert hebben wij stilgestaan bij de financiële gevolgen van een herindeling. In tegenstelling tot bij 'reguliere' gemeentelijke samenwerking of bij ambtelijke fusie, heeft een herindeling financiële gevolgen voor de algemene uitkering die de gemeente uit het gemeentefonds ontvangt. Een ander financieel gevolg van herindelen is de vergoeding voor frictiekosten die het rijk aan de herindelende gemeenten ter beschikking stelt.

In het kader van de verkenning heeft Frontin Pauw BV een doorrekening gemaakt van deze structurele en eenmalige vergoedingen. Op pagina's 111-112 van het rapport wordt hier een korte toelichting op gegeven. In dit memo worden de cijfers nog eens nader toegelicht. Hierbij dient te worden aangetekend dat indien de gemeenten besluiten de herindelingsprocedure te starten, de provincie in het kader van de Wet ahri een zeer uitgebreide doorrekening maakt van de financiële gevolgen op basis van de meest actuele cijfers. De hier genoemde cijfers moeten dus worden gezien als een indicatie.

De berekening is uitgevoerd voor het uitkeringsjaar 2020 op basis van de september-circulaire 2016, waarbij de uitkeringsfactor is genomen tegen zogenaamde constante prijzen. Ontwikkelingen zijn de uitbreiding lokaal belastinggebied, doorontwikkeling objectieve verdeelmodellen sociaal domein, overheveling van sociaal domein naar de algemene uitkering, vereenvoudiging verdeelstelsel, evaluatie normeringsmethodiek, compensatie voor regio's met grote economische potentie enzovoort. De effecten van deze (mogelijke) ontwikkelingen zijn niet in de berekening meegenomen.

Voor de berekening is gebruik gemaakt van de opgaven die de huidige gemeenten in hun eigen account van webapplicatie PAUW (voor de berekening en analyse van het gemeentefonds) hebben opgenomen. De aantallen en waarden van vele maatstaven kunnen van de afzonderlijke gemeenten bij elkaar opgeteld worden. Bij een aantal maatstaven leiden de opgetelde basiseenheden echter tot afwijkende uitkomsten omdat er drempelwaarden in de formule zijn opgenomen. Te denken valt aan de parameter 'zorgwoningen' onder de maatstaf 'woonruimten', de maatstaf 'sterke groei leerlingen voortgezet onderwijs' alsmede de zogenaamde dichtheidsfactor. Daarnaast zijn voor een aantal maatstaven her berekende basiseenheden opgevraagd bij het CBS, omdat bij samenvoeging andere gewogen gemiddelden kunnen ontstaan. Denk hierbij aan maatstaven als klantenpotentiëlen, bodemfactoren en omgevingsadressendichtheid.

Berenschot

Maatstaf herindeling ter dekking van frictiekosten

De herindelingsmaatstaf is bedoeld ter dekking van eenmalige kosten die direct verband houden met de herindeling. Denk hierbij aan het in elkaar schuiven van de ambtelijke diensten, huisvesting, automatisering, harmoniseren van verordeningen en dergelijke. De ervaring leert dat de bijdrage voldoende is de kosten af te dekken. Een eventueel overschot kan voor andere doeleinden worden ingezet. Vanaf het jaar van herindeling ontvangt de nieuwe gemeente een bijdrage in vier opeenvolgende jaren in het tempo 40 – 20 – 20 – 20 % (= 100%). In het jaar voorafgaand aan de herindeling ontvangen gezamenlijke fusiepartners een kwart van voornoemde 100%. Dit wordt gelijkelijk onder de partners verdeeld, ongeacht de schaalgrootte. In onderstaande tabel is zichtbaar hoeveel wordt ontvangen.

Frictiekostenvergoeding	Nieuwe gemeente Land van Cuijk
25% voorafgaand	
leder evenredig deel	909.000
Subtotaal	4.545.000
100% vanaf jaar herindeling	
1 ^e jaar 40%	7.274.000
2 ^e jaar 20%	3.637.000
3 ^e jaar 20%	3.637.000
4 ^e jaar 20%	3.637.000
subtotaal	18.185.000
Totaal	22.730.000
Per inwoner	258

Verschillenberekening in jaarlijkse uitkering

De berekening van verschillen per maatstaf is inzichtelijk gemaakt in onderstaand overzicht.

Verschillen per maatstaf	Nieuwe gemeente Land van Cuijk
Vast bedrag algemeen	-1.397.306
Vast bedrag wmo	-66.800
Kernen	0
Bodemfactoren	0
OAD	-4.335
Kp lokaal+regionaal	57.600
Sterke groei LL VO	-106.921
Dichtheidsfactor	-13.456
Woonruimten	-24.312
Totaal	-1.555.530
In % algemene uitkering	2,3

Vast bedrag

Het vaste bedrag in het gemeentefonds wordt verstrekt ter dekking van de minimale bestuurskosten. Te denken valt aan burgemeester, wethouders, raadsleden, redigeren verordeningen. Deze bedraagt gemiddeld ± € 350.000 per gemeente. Door een herindeling vervallen de vaste bedragen van het aantal te herindelen gemeenten minus 1 (in casu de nieuwe

Berenschot

gemeente). Bij de WMO 2007 (met name ten behoeve van huishoudelijke hulp) doet zich een soortgelijke situatie voor met een vast bedrag. De ervaring leert dat de inkomstenderving en kostenverlaging elkaar grofweg compenseren.

Kernen

Er kunnen woonkernen langs een gemeentegrens liggen die samensmelten als na herindeling de grens wegvalt. Hier is in dit geval geen sprake van, zodat er geen verschillen ontstaan.

Bodemfactoren

Slappe bodem leidt tot verzakking van wegen en rioleringen. Het veroorzaakt daardoor kosten. Een harde bodem kent een bodemfactor van 1,00 en geeft geen compensatie in het gemeentefonds, een slappe bodem kent een bodemfactor van maximaal 2,00 en kan compensatie geven. Hoe slapper de bodem, hoe hoger de factor, hoe hoger de compensatie. In de huidige en nieuwe situatie is sprake van een bodemfactor van 1,00 en geeft daardoor geen verschillen.

Klantenpotentiëlen

Daar zijn er twee van, lokaal en regionaal. Het is een vergoeding voor het aanbieden van voorzieningen aan eigen inwoners en aan inwoners van buurgemeenten. De klantenpotentiëlen stijgen na herindeling, met name de regionale klantpotentiëlen. In het systeem van berekening is opgenomen dat een gemeente met meer inwoners een groter verzorgingsgebied heeft qua voorzieningen en dus een hogere compensatie krijgt uit het gemeentefonds.

Sterke groei leerlingen voortgezet onderwijs

Het gemeentefonds geeft compensatie voor de huisvestingslasten van onderwijs. Snelle groei van leerlingen leidt tot bijbouw van lokalen en dus tot meer kosten. Alle huidige gemeenten in het gebied bieden voortgezet onderwijs aan. Echter, alleen Boxmeer ontvangt geld uit deze maatstaf 'sterke groei' omdat een drempel van 10% groei in tien jaar wordt overschreden. Na samenvoeging wordt de drempel niet meer overschreden en vervalt de uitkering.

Dichtheidsfactor

Dit is het aantal inwoners per hectare land en binnenwater. In het Land van Cuijk is sprake van gemeenten met een groot buitengebied. Na samenvoeging daalt de dichtheidsfactor.

Woonruimten

Onder deze maatstaf valt de parameter zorgwoningen. De formule bevat een drempelwaarde. De overschrijding ervan daalt na samenvoeging van gemeenten.

Sociaal domein

Wat betreft het sociaal domein kunnen zich schaaffecten voordoen. Dat is aan de orde als één van de herindelingsgemeenten een uitkering krijgt uit de decentralisatie-uitkeringen 'Maatschappelijke opvang' en 'Vrouwenopvang'. Dat is bij deze gemeenten niet het geval. Ook bij de WMO 2015 en WMO 2007 kunnen zich schaaffecten voordoen, omdat daar in het onderliggende objectieve verdeelmodel gebruik wordt gemaakt van maatstaven lokaal respectievelijk regionaal klantenpotentieel en OAD. Deze werken tegengesteld (de één positief, de ander negatief) en wijken ook slechts zeer gering af, waardoor de aanname wordt gedaan dat ze elkaar opheffen.

Met vriendelijke groet,
Sofie Dreef
Consultant